

# KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

## Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.  
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 240 K, na  $\frac{1}{2}$  strani 160 K, na  $\frac{1}{3}$  strani 80 K, na  $\frac{1}{4}$  strani 40 K in na  $\frac{1}{16}$  strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah, založba Slovenske kmetijske družbe.  
Tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg številka 3. — Pona tisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1918. Letnik XXXV.

**Obseg:** Slovenska kmetijska družba. — Narodna vlada za slovenske pokrajine. — Zeleno gnojenje vinogradov. — Vojaške podpore. — Sadni divjaki. — Naredbe Narodne vlade SHS v Ljubljani. — Vprašanja in odgovori. — Inzerati. — Tržno poročilo. — Družbene vesti.

## Slovenska kmetijska družba.

Dne 26. oktobra 1767. je bilo po naročilu cesarice Marije Terezije ustanovljeno „društvo za kmetijstvo in koristne umetnosti na Kranjskem“, ki je bilo po sklepu cesarja Franca I. z dne 8. aprila 1820 izpremenjeno v „c. kr. kmetijsko družbo kranjsko“. Delovanje tega društva je bilo omejeno le na vojvodino Kranjsko. Torej čez stoedeninpetdeset let je ta družba delovala na Kranjskem. Sedaj so pa deželne meje padle in umestno je, da ta kmetijska družba, kot najmočnejša na Slovenskem, prevzame delovanje v prid vsega kmetijstva v svoje roke. O tem bi moral seve odločevati le občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. Ker je pa sklicanje takega občnega zbora v današnjih dogodkih polnih časih, ko se vrše tako globoko izpremembe v vsem našem političnem in javnem življenju, nemogoče, je prevzel to nalogo glavni odbor in odločil v svoji seji dne 6. novembra t. l., da se dosedanji naslov »c. kr. kmetijske družbe kranjske« izpremeni in da bodi sedaj

## Slovenska kmetijska družba.

Svoje delovanje raztegne na vse ozemlje Narodne vlade SHS v Ljubljani. Delokrog Slovenske kmetijske družbe se razteza torej odslej čez celo Kranjsko, Primorsko, slovensko Štajersko, slovensko Koroško in ogrsko Medjimurje.

Narodna vlada SHS je v svoji seji dne 6. novembra 1918. odobrila ta sklep družbenega glavnega odbora.

Vsled nastalih razmer je bila potrebna tudi izprememba v predsedstvu in je glavni odbor izvolil za **predsednika Slovenske kmetijske družbe gospoda prelata**

## Andrej Kalana,

ki je poverjenik Narodne vlade SHS, oddelka za kmetijstvo.

Ker je po družbenih pravilih (§ 18) k veljavnosti izvolitve družbenega predsednika potrebna potrditev Njegovega Veličanstva cesarja, in je to nalogo prevzela sedaj Narodna vlada SHS, je ta v svoji seji dne 6. novembra t. l. potrdila izvolitev novega predsednika Slovenske kmetijske družbe.

# Državljani!

## Narodno vlado za Slovenijo imamo!

Predsedstvo Narodnega Vječa v Zagrebu, kot vrhovna oblast Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovepijo imenovalo tole vlado:

Predsedstvo: **Josip Pogačnik**,  
urad: deželna vlada.

Oddelek za notranje zadeve: **Dr. Janko Brejc**,  
urad: deželna vlada.

Oddelek za finance: **Dr. Vekoslav Kukovec**,  
urad: finančno ravnateljstvo.

Oddelek za pravosodje: **Dr. Vladimir Ravnihar**,  
urad: justična palača.

Oddelek za uk in bogočastje: **Dr. Karol Vrstovšek**,  
urad: deželna vlada.

Oddelek za kmetijstvo: **Prelat Andrej Kalan**,  
urad: Kmetijska družba. (Turjaški trg.)

Oddelek za industrijo in trgovino: **Dr. Karol Triller**,  
urad: deželni dvorec.

Oddelek za javna dela in obrt: **Inženir Vladimir Remec**,  
urad: deželni stavbeni urad. (Turjaški trg.)

Oddelek za promet: **Dr. Pavel Pestotnik**,  
urad: južni kolodvor I. nadstropje.

Oddelek za narodno obrano: **Dr. Lovro Pogačnik**,  
urad: deželni dvorec.

Oddelek za prehrano: **Dr. Ivan Tavčar**,  
urad: deželna vlada.

Oddelek za zdravstvo: **Dr. Anton Brecelj**,  
urad: deželna vlada.

Oddelek za socialno skrbstvo: **Anton Kristan**,  
urad: kazina.

Vlada si je svesta, da je prevzela za prehodno dobo do končne ureditve naše edinstvene države težko in odgovorno dolžnost.

To dolžnost bo mogla vršiti le s pomočjo in podporo Vas vseh.

Državljani! Združite vse svoje sile v blagor naše domovine!

Vzdržujte mir in red!

Vsi dosedanji zakoni in naredbe ostanejo še nadalje v veljavi, enako vse narodne vojaške in civilne oblasti ter uradi, dokler vlada drugače ne ukrene.

Nihče ni upravičen si sam delati pravice.

Rojaki, spoštujte imetje, čast in poštenje drugorodnih sodržavljanov.

Vojaki, bodite na službo domovini; gre za Vaš lastni dom!

Zvesti velikim načelom, v imenu katerih smo dosegli svobodo, Vam vlada obljublja, da hoče zvesto služiti narodu.



## Zeleno gnojenje vinogradov.

Vsled vojne se je zelo skrčilo število živine v deželi in zaraditega je nastalo hudo pomanjkanje hlevskega gnoja.

Ker je hlevski gnoj v prvi vrsti treba porabiti za gnojenje polja v svrhu pridelovanja živeža, ga tem bolj nedostaja za vinograde. Mnogo je vinogradov, zlasti v Vipavski dolini, ki niso bili ves čas vojne nič gnojeni. Vsled tega trta zelo peša v rasti in rodovitosti in se je bati, da bo mnogo vinogradov uničenih.

Najboljši nadomestek za hlevski gnoj v svrhu gnojitve vinogradov je dober mešanec ali kompost, zlasti ako se ga rabi v zvezi z umetnimi gnojili. Zato naj bi se vsak odpadki pri hiši uporabil. Mešanec ali kompost pripravljamo iz raznih odpadkov, kakor iz smeti, blata (zlasti cestnega blata,) listja, stranišnega blata, važ, prsti, sesekanega trtnega rezja itd. Vse te odpadke zmečemo v plasteh na kup, dobro potlačimo, polijemo večkrat med letom z gnojnico, vsaj enkrat v letu prekopamo in v jeseni ali pozimi porabimo za gnojenje vinogradov.

Umetni gnoj sam ne more popolnoma nadomestiti hlevskega gnoja, ker mu primanjkuje organskih snovi, ki zemljo rahljajo in razkrajajo. Zato naj bi se ga uporabljalo zlasti v zvezi s kompostom.

Žal, tudi umetnega gnoja ni več dobiti v toliki meri, kolikor bi ga potrebovali. Edin nadomestek zanj je še pepel, ki ga je pa le premalo, da bi zadostoval.

Malo znan in pri pravilni uporabi zelo izdaten način gnojenja vinogradov je *zeleno gnojenje*.

Zeleno gnojenje trt obstoji v tem, da se trte pognoje s svežimi rastlinskimi snovmi. V to svrhu se navadno med trtami poseje kako rastlino, ki hitro nizko in košato zraste in se jo potem, kadar cvete, pokosi in podkopa ali podštihla. S tem se spravi veliko rastlinske tvarine (zelenja) v zemljo, ki v zemlji segnije in da trti novih živil.

Zlasti izdatne za zeleno gnojenje so one rastline, ki so znane kot nabiralke dušika, to so vse stročnatine, kajti dušik je najmočnejše gnojilo, ki podpira zlasti raščo trt. Tudi ga najbolj v zemlji primanjkuje. Ako poleg tega pognojimo rastlinam še s kakim fosfatnim in kalijevim gnojilom, na pr. s pepelom, ki vsebuje obe te snovi, bo zeleno gnojenje še bolj izdatno.

Najbolje je, da volimo za zeleno gnojenje trt rastline, ki se razvijajo v dobi, dokler trta miruje. Vsekako jih je treba pa poddelati če le mogoče poprej, preden trta cvete, kajti v poletnem času zelenje med trtami zelo ovira delo, zemljo močno obsenčuje, s čemer podpira zračno vlažnost v vinogradu in s tem v zvezi razvoj glivičnih bolezni, zlasti peronospore. Ker rastline zemljo obsenčujejo, se zemlja težko segreva, kar zadržuje raščo trte, zlasti pa zorenje grozdja.

Zato je zeleno gnojenje trt v navadi le bolj v južnih krajih zlasti v Italiji, na južnem Tirolskem itd.

Pri nas bi se dalo gotovo z dobrim uspehom uporabiti zlasti v Vipavski dolini.

Rastline, ki se jih seje v vinograde v svrhu zelenega gnojenja so: bela lupina, konjski bob, laška detelja ali inkarnat in grašica. Od teh prestane dobro zimo le laška detelja, ki jo sejejo na Tirolskem že pred ali takoj po trgatvi (septembra). Spomladi jo pognojijo še s superfosfatom in s kalijevo soljo in meseca maja jo pokosijo in podkopajo. Poskušnje, ki so jih delali z inkarnatom na južnem Tirolskem, so pokazale sledeče uspehe: na 1m<sup>2</sup> površine je dal inkarnat, brez gnojenja z umetnim gnojem 4840 g sveže ali 626 g suhe tva-

rine, v kateri je bilo 1·89 % dušika in 13·84 % pepela. Pepel je vseboval 24·76 % kalija in 2·79 % fosforove kisline. Ako se računi, da je bilo obraščene površine v vinogradu z laško deteljo tri četrtine, je videti, da se je zemlji s tem gnojenjem dodalo 90 kg dušika na ha, torej toliko, kolikor se ga nahaja v 200 do 230 q (20 do 23 težkih voz) hlevskega gnoja. Poleg tega je zemlja pridobila veliko množino organskih, prstenino tvorečih in fizikalčno lastnost zemlje zelo izboljšujočih snovi.

Ako se je spomladi laški detelji pognojilo še s superfosfatom (3 q 18 % nega superfosfata na ha), doseglo se je 6·8 kg sveže rastlinske tvarine na m<sup>2</sup>, torej še za 40 % več kot brez gnojenja.

Na Štajerskem in drugod v hladnejših vinskih krajih se uporablja za zeleno gnojenje najbolj *grašica*, katero se seje lahko jeseni ali *zgodaj spomladi* (marca). Na ha vinograda se porabi 168 kg semena. Ako se grašico zadosti zgodaj poseje (meseca marca), pride najpozneje začetkom julija v cvet in se jo v tem času podkopa.

Grašica se je zelo dobro obnesla, ker brani zemljo pred odplavljenjem in jo v vlažnem času vsled izhlapevanja pomaga sušiti. Vsled tega jo trte dobro prenašajo in se je v mokrih letih videlo, da so trte v vinogradih, ki so obsejani z grašico, bolj zelene kot v neobsejanih. Vsekako se pa mora grašica poddelati v zemljo, preden nastopi suša, torej najpozneje v začetku julija, ker bi sicer razvoj bolezni zelo pospeševala in ovirala zorenje grozdja. Zeleno gnojenje pokaže, zlasti v tem slučaju, ako smo rastline pozno podkopali, pravi učinek šele v *prihodnjem letu*.

Prvič odtegujejo rastline, ki smo jih med trte posejali, trti med raščo kalij in fosforovo kislino, drugič pa se mora organski dušik, ki se nahaja v zeleni rastlinski tvarini šele pretvoriti v solitrovo obliko, v kateri ga šele trte lahko srkajo in zato je treba daljšega časa.

Zato se tudi ne priporoča, da bi se vinograd v svrhu zelenega gnojenja vsako leto obsejal, temveč kvečjemu vsako drugo leto, in sicer tudi zato, ker bi vsakoletno obsenčavanje vinograda trtam ne storilo dobro. Ponekod obsejejo zaradi tega le vsako drugo vrsto v vinogradu in se vrste vsako leto menjajo.

Najboljši uspeh z zelenim gnojenjem se doseže tedaj tam, kjer zamoremo dodati zemlji sveže rastlinske snovi, ne da bi pri tem zemljo obsenčili in ne da bi jej med raščo odjemali rudninskih snovi.

To je mogoče na ta način, da ne sejemo rastline za zeleno gnojenje med trtami, temveč na *drugem prostoru* in jih le med trtami poddelamo.

To bi se priporočalo zlasti pri nas na Dolenjskem. Dovolj je pušč in drugega praznega prostora med vinogradi, kjer bi se dalo z uspehom pridelovati kako stročnatino, zlasti kako *deteljo*. Posebno priporočljiva bi bila zato nemška detelja, ki je večletna rastlina in jo tedaj ni treba vsako leto sejati, zaradi česar se stroški pridelovanja znatno znižajo. V času, ko prične detelja cveteti, to je pri drugem okopavanju vinograda, naj bi se detelja pokosila, znesla v vinograd in tam podkopala, ali kar bi bilo še bolje, podštihala.

Ako bi pri takem gnojenju uporabljali še vsaj tu pa tam, v jeseni ali spomladi potrosili in podkopali v vinogradu nekaj umetnih gnojil (Tomasove žlindre ali superfosfata 300 do 500 kg in kalijeve soli 150 do 200 kg na ha), izhajamo lahko *brez hlevskega gnoja*. To bi prišlo zlasti onim posestnikom prav, ki vsled prevelike oddaljenosti svoje kmetije in vsled neprikl-

dnih potov, strme lege vinograda itd. ne morejo hlevskega gnoja v vinograde v zadostni meri dovažati.

Ker se gnoji z zelenjem vinograd vsako drugo leto, ali celo šele vsako tretje leto, je razvidno, da bi prostor, kjer nameravamo pridelovati zelenje (deteljo) v svrhu gnojenja, moral biti polovico ali vsaj tretjino tako velik kot je vinograd. Če gnojimo na 3 leta (v triletnem kolobarju), bi trebalo pognojiti vsako leto eno tretjino, tako da bi po preteku treh let prišel zopet eninisti odelek na vrsto.

Vinarski nadzornik B. Skalický.

## Vojaške podpore

### s posebnim ozirom na zakon z dne 28. marca 1918, drž. zak. št. 119.

Piše dr. Lapajne, odvetnik v Krškem.

(Dalje.)

K št. 2.) Da te invalidske pokojnine, ki se niso ozirale ne na potrebo invalida, ne na stopinjo invalidnosti ter so razločevale le med saržami, ne bodo ustrezale posledicam svetovne vojne, se je kmalu pokazalo. Zato je že ces. naredba z dne 12. junija 1915, št. 161., in dopolnujoča jo min. naredba z istega dne drž. zak. št. 162. uvedla posebne „državne podpore“ kod doklade k invalidskim pokojninam. Te državne podpore, ki so ostale v veljavi do 1. aprila 1918 (dokler niso bile nadomeščene s takomenovanimi „namenili“), so se podeljevale pod dvojnimi pogojem:

a) da je invalidni prosilec izkazal svojo potrebo,

b) da njegovi svojci niso bili deležni prež. prispevka (bodisi da jih invalidni ni imel ali da niso imeli pravice do prež. prispevka).

Pod tem dvojnimi pogojem je znašala drž. podpora: pri 20%—49% ni izgubi delavne sposobnosti 60 K na leto, „ 50%—99% ni „ „ „ 120 K „ „ „ 100% ni „ „ „ 180 K „ „

Invalidska pokojnina in drž. podpora skupaj sta znašali v času od 12. junija 1915 do 31. marca 1918.

pri izgubi:	20%—49%:	50%—99%:	100%:
„ prostaku	11 K	16 K	21 K
„ poddesetniku	13 „	18 „	23 „
„ desetniku	15 „	20 „	25 „
„ četovodji	17 „	22 „	27 „
„ naredniku	19 „	24 „	29 K.

Za delo popolnoma nesposobnim invalidom se je izjemoma mogla priznati tudi višja drž. podpora, vendar največ 50 K mes. s pokojnino vred. Več je mogel v času pred 1. aprilom 1918 prejemati le uživalec pokojnine invalidske hiše. Na saržo se ta drž. podpora ni ozirala, temveč, kakor rečeno, na potrebo invalida in stopinjo invalidnosti, v prijetnem in pravilnem nasprotju k invalidskim pokojninam.

Prošnje za drž. podpore je bilo vlagati pri občini. Takih prošenj pa se je pri nas le malo vložilo, ker so zvečina bili svojci invalidov deležni prež. prispevka, in se v tem slučaju drž. podpore niso dajale. Kjer pa je bil izpolnjen tudi ta zakonski pogoj, naj invalid naknadno prosi za „drž. podporo“.

S 1. aprilom 1918 so stopila na mesto drž. podpor, ozir. ces. naredbe z dne 12. junija 1915 t. z. namenila (Zuwendungen) ustanovljena z zakonom z dne 28. marca 1918, drž. zak. št. 119.

Državni zbor je hitro spoznal, da so drž. podpore navedene s ces. naredbo, z ozirom na nadaljno padanje denarne vrednosti prenizke in da bi se morale prizna-

vati invalidom brez ozira na to, ali prejemajo njegovi svojci prež. prispevek ali ne.

Od drž. zbora sklenjena namenila so se zatorej dovolila in se podeljujejo, čim je: a) izkazana potreba invalida, in b) mu priznana invalidska pokojnina. Z drugimi besedami:

Namenilo v zmislu zakona z dne 28. marca 1918, mora od 1. aprila 1918 dalje prejemati poleg invalidske pokojnine vsak potreben invalid.

To namenilo znaša :	na mesec
pri 20—39 % ni izgubi poklicne sposobnosti	30 (30) K
„ 40—59 „ „ „ „	42 (45) „
„ 60—99 „ „ „ „	48 (54) „
„ 100 „ „ „ „	72 (81) „

Številke izven oklepajev veljajo za invalide, živeče na kmetih ali v manjših mestih, one v oklepajih za večja mesta (üvrščena v I. ali II. razred aktiv. doklad).

Invalidska pokojnina in namenilo skupaj znašata od 1. aprila 1918 najmanj 36 (36) K in največ 86 (95 K) po sledeči tablici:

pri izgubi:	20—30 %	40—59 %	60—99 %	100 %
prostaku	36 (36) K	48 (51) K	54 (60) K	78 (87) K
poddesetniku	38 (38) „	50 (53) „	56 (62) „	80 (89) „
desetniku	40 (40) „	52 (55) „	58 (64) „	82 (91) „
četovodji	42 (42) „	54 (57) „	60 (66) „	84 (93) „
naredniku	44 (44) „	56 (59) „	62 (68) „	86 (95) „

Invalidu, ki je že užival drž. podoro po ces. naredbi z dne 12. junija 1915, št. 161., ni treba nanovo prositi za namenilo, ampak se mu bo nakazalo z uradne dolžnosti.

Vsi ostali invalidi (torej njih velika večina) pa morajo za namenilo šele prositi pri občini rednega bivališča.

V tem slučaju invalidu v prošnji ni treba dokazati svoje potrebe, ako so svojci kljub njegovi vrnitvi od vojakov dosegli, da se jim naprej izplačuje prež. prispevek. (Prejšnja drž. podpora se v takih slučajih sploh ni dajala.)

Komur se je invalidska pokojnina priznala pred 1. aprilom 1918, mora prositi za namenilo najkasneje do 31. marca 1919, sicer mu zapade: komur se invalidska pokojnina prizna po 1. aprilu 1918, se mora zglasiti zanjo v ogib iste posledice v teku enega leta od dneva priznanja.

Enaka namenila, kakor invalidnim vojakom, pritičejo invalidnim vojaškim delavcem, ki so pri opravljanju vojnih dajatev (četudi prostovoljnih) izgubili najmanj petino svoje poklicne sposobnosti.

Ostane še uganka: zakaj velja zakon o namenilih že pol leta, a namenila še noben invalid ne uživa, niti prošnje na občini vložiti ne more? Kriva je temu zakonska določba, da mora biti prošnja podana na posebni tiskovini, ter nemarnost centralne uprave, ki teh tiskovin še vedno ni dala na razpolago. Nemarnost je tem večja, ker je od enoletnega roka, v katerem morajo starejši invalidi prošnjo vložiti, polovica že pretekla. Po mojem mnenju naj si pomagajo na ta način, da tako tiskovino, katere vzorec se nahaja v št. 120. drž. zak. letošnjega leta, sami sestavijo in izpolnijo. Obsega naj sledeče rubrike: ime invalida; bivališče ob času vpoklica; rojstno leto; domovinsko občino; krdelo, oziroma delavnico svoječasne službe; saržo; sedanje zaposlenost; dohodek in posestvo (vrednost, obremenjenost istega); dan, kdaj je bila priznana invalidska pokojnina; mesečni znesek iste (brez doklade za rane). Prošnja naj bo 34 cm visoka, 42 cm široka (kakor navadne pole). S pozivom na zakon z dne 28. marca 1918 se pošilja poštne prosto. Občina bi-



vališča naj na izpolnjeni tiskovini potrdi *resničnost* prosilčevih podatkov in se izrazi o njegovi *potrebi*.

Ako svojci invalida naprej prejemajo prež. prispevke, naj potrdi občina to okoliščino. Prilože naj se končno dokazi (dokumenti) za priznano invalidsko pokojnino. Občina naj pošlje tako opremljeno prošnjo c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki jo predloži istim komisijam v kompetentno rešitev, ki odločujejo o prež. prispevkih.

### B. Doklade ranjencem.

Te doklade so že stare in se nahajajo v najožji zvezi z invalidskimi pristojbinami. Večina invalidov izgubi namreč na svoji delavni, pridobitni ali poklicni sposobnosti zaradi ranjenja; v vseh teh slučajih dobe poleg invalidskih pristojbin posebne doklade za rane.

Torej prejemajo *ranjeni* invalidi, ako so izpolnjeni vsi zakoniti pogoji, *skupaj*:

za čas pred 12. junijem 1915: invalidsko pokojnino in doklado za rane; za čas od 12. junija 1915 do 31. marca 1918: invalidsko pokojnino, drž. podporo in doklado za rane; za čas od 1. aprila 1918 dalje: invalidsko pokojnino, namenilo in doklado za rane.

Doklade za rane so v toliko neodvisne od invalidske pokojnine, da pritičejo tudi tistemu, ki je bil ranjen, ne da bi zaradi ran postal invaliden. Kdor je kljub ranjenju obdržal svojo popolno delavno sposobnost, dobi vendarle doklado za rane, nikakor pa ne invalidske pokojnine in namenila. Zgodi se tudi narobe, da prejema invalid, ki ni bil ranjen, invalidsko pokojnino in namenilo, ne pa doklade za rane.

## Sadni divjaki.

(M. Humek.)

Sadne divjake so dosedaj pridelovali v večjem obsegu le po nekaterih državah in po gotovih pokrajinah. V Evropi je bila v tem oziru na prvem mestu Francija. Tam so velika podjetja, ki posejajo vsako leto obširna polja s sadnim semenom in ki so pred vojno razposlala vsako spomlad na milijone navadno enoletnih sadik križem sveta. Skoraj vse večje drevesnice v Evropi so naročale za svojo potrebo in za drobno prodajo divjake iz Francije, ker je bilo domače pridelovanje tega blaga bolj ali manj negotovo in predrago. V naših krajih se res težko dosežejo taki uspehi, ker nimamo primerne podnebja, ne tako prikladne zemlje, niti tiste izurjenosti. Francoski divjaki so bili tudi zelo poceni. Iz prve roke so se dobili na debelo (v partijah po več stotisoč) po vinarju in še ceneje z voznino vred. Drevesničar je najlepše poizbral zase, drugo pa prodal na drobno; najslabejšo robo, ki ni bila za kupčijo, je pa posadil in eno ali dve leti gojil ter potem toliko dražje prodal.

Med vojno je ta kupčija seveda prenehala in drevesničarji v osrednjih državah so bili mahoma v veliki zadregi. Prva vojna leta so se še nekako prebela, ker je vsaka večja in dobro urejena drevesnica imela nekaj divjakov od prejšnjih let v zalogi. Minuli dve spomladi je bilo pomanjkanje že prav občutno. Marsikje so morali zasajenje novih drevesniških letnikov kar opustiti, ker ni bilo dobiti divjakov.

V naših krajih podnebje res ni tako prikladno kakor na Francoskem. Takisto tudi ni povsod ugodnih tal za ta pridelek in tudi potrebne prakse manjka.

Vendar se pa pod gotovimi pogoji dosežejo tudi pri nas vsaj kako leto in v kakem kraju dobri uspehi, ako vsaj v glavnem pravilno ravnamo pri izbiri zemljišča, pri setvi in pri obdelovanju.

Vobče pa moramo vendar priznati, da je pridelovanje sadnih divjakov precej težavna stvar in v nobenem oziru tega ne moremo primerjati s setvami, ki so pri nas v kmetijstvu običajne (n. pr. setev žita itd.). Pred vsem moramo vedeti, da je sadno seme, zlasti pečkastega plemena, zelo *različne vrednosti za setev*. Kakor imamo na tisoče zelo različnih jabolčnih in hruškovih vrst, ki so nastale tekom sto- in stoletij po medsebojnem križanju, prav tako je tudi seme teh vrst jako različne kakovosti. Dognano je namreč po izkušnji, da čim žlahtnejši je vobče plod, tem slabejše so rastline, ki jih vzgojimo iz njegovega semena in obratno. Prvo pravilo bodi torej, da vzamemo za setev seme od *divje raztočih plemen* ali vsaj od *navadnih poznih domačih vrst*. Najboljše podlage za jabolane dajo torej seme od *lesnik in navadnih poznih domačih jabolčnih vrst*. Za hruške skušajmo pa dobiti seme od *drobnic in raznih moštnic*. Trpežne in zdrave podlage za češnje dobimo iz koščic *sladkih gozdnih češenj*, in sicer od *rdečih*; črne niso za rabo. Za češplje, slive, marelice in breskve se izvrstno obnaša *Julijeva sliva*.

(Dalje sledi.)

## N A R E D B E

### Narodne vlade SHS v Ljubljani.

#### Prisega Jugoslovanskih vojakov.

Prisegam in se rotim pri Bogu Vsemogočnem in svoji časti, da hočem zvesto in z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem, z vso voljo služiti vladi Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov kot ljudski in zakoniti oblasti. Prisegam sebi in svojim dragim, svoji deci in svojim roditeljem, da hočem odredbe Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov brezpogojno, povsod, v vsakem času izvrševati in da hočem biti pokoren ukazu predpostavljenih zapovednikov in vsem narodnim postavam in zakonom za napredek, edinstvo, svobodo in moč.

Tako hočem in v to mi pomagaj Bog!

#### Poziv našim vojakom!

Štacijsko poveljstvo SHS v Ljubljani razglša:

Danes in naslednje dni naj se zglasti vse moštvo in častniki, kateri niso še nikamor dodeljeni, kateri so na dopustu ali ki so vsled kakih ovir ostali v Ljubljani, takoj v šentpeterski vojašnici.

Vsak vojak, ki ga straža zasači na cesti brez legitimacije oddelka, kateremu je dodeljen, bo aretiran.

Vsi častniki, ki stanujejo izven Ljubljane, morajo javiti štacijskemu poveljstvu v Ljubljani svoja bivališča. Oglasiti se jim je tudi pri krajevnem Narodnem odboru in se mu staviti na razpolago.

Vse ono vojaštvo, ki je samovoljno na dopustu, se mora takoj priglasiti najbližjemu orožniškemu poveljstvu.

Narodne straže imajo strog nalog, da s pomočjo orožništva aretirajo vse dezertarje in jih uvrste med narodno stražo.

## Poziv na frontne vojake.

Vsi jugoslovanski vojaki, ki se vračajo iz fronte ali pa se nahajajo v Ljubljani, se morajo nemudoma zglasiti v šentpeterski vojašnici, ki je odslej edino zbirališče za jugoslovanske podčastnike in vojake. Dolžnost vsakega jugoslovanskega vojaka je, da se prostovoljno nemudoma javi tudi brez vsakega ukaza in pritiska štacijskega poveljništva. —

Štacijsko poveljništvo SHS.

## Orožništvo v narodni službi.

Deželno orožniško poveljstvo v Ljubljani je izdalo sledečo uradno okrožnico:

Št. 590. res. Adj.

### Na vsa orožniška postajna poveljstva na Kranjskem!

Ljubljana, dne 31. okt. 1918.

Dodatno k ukazu št. 590. res. iz leta 1918. se ukazuje:

- 1.) Vse orožništvo na Kranjskem je podrejeno Narodnemu Svetu v Ljubljani.
- 2.) Službeni jezik je slovenski.
- 3.) Trikolora na kapi je službeni znak.
- 4.) Orožništvo je slej ko prej dolžno vse jugoslovanske državljanke in vse ljudi sploh pred nasilstvom ščititi in pospešiti ustanovitev krajevnih oddelkov narodnih straž, oziroma bramb.
- 5.) Orožniške napise je samo s slovenskimi nadomestiti, cesarske orle in znake je odstraniti.
- 6.) Sicer ostanejo vsa službena navodila v veljavi. in ravno tako vsi dosedanji avstrijski zakoni, kar naj se tako objavi prebivalstvu.

### Za Narodni Svet poverjenika:

Dr. Kobal m. p.

Dr. Jure Adlešič m. p.

### Za deželno orožniško poveljstvo:

Gavanski m. p.

## Prememba deželnega odbora.

1. Narodna vlada SHS v Ljubljani je prevzela vrhovno vodstvo in nadzorstvo vseh avtonomnih oblasti in naprav v vsem svojem teritorialnem območju.

2. Deželni odbor dosedanje vojvodine Kranjske se je razpustil ter so stem odvezani svojih funkcij deželni glavar dr. Ivan Šušteršič, deželni odborniki: Jožef Anton grof Barbo, dr. Evgen Lampe, dr. Vladislav Pegan, dr. Karol Triller, dr. Ivan Zajec in njih namestniki: Marija Oton baron Apfaltrern, Ivan Lavrenčič, Karol Dermastija, dr. Fran Novak, in dr. Vinko Gregorič — to pa nekvarno njih obvezi za preložitev računa o svojem poslovanju.

3. Začasno vodstvo in likvidacija deželne uprave sta se poverili posebni komisiji petorice, sestavljeni iz enega člana Narodne vlade kot načelnika, njegovega namestnika in treh nadaljnjih prislednikov.

V komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave so imenovani:

za načelnika: član Narodne vlade SHS dr. Karol Triller;

za načelnikovega namestnika: višji ravnatelj deželnih uradov Matija Zamida;

za prislednike: dr. Fran Novak, odvetnik in deželni poslanec v Ljubljani; Bogumil Remec, gimnazijski profesor v Ljubljani; Josip Gostinčar, državni in deželni poslanec v Ljubljani.

4. Ta komisija prevzame začasno vse posle dosedanjega deželnega odbora; za njeno poslovanje so zmiselno merodajni vsi dosedanji predpisi za poslovanje deželnega odbora in deželnih uradov.

5. Vsi deželni uradi ostanejo začasno v funkciji.

6. Vse dosedanje deželne naklade in davščine vseh vrst in brez vsake izjeme se do nadaljnjega ukrepa pobirajo in zaračunavajo v isti izmeri in na isti način kakor doslej.

7. Vrhovno nadzorstvo nad komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave pristojajo predsedniku Narodne vlade SHS v Ljubljani. Končno veljavni sklep o načinu likvidacije je pridržan Narodni vladi.

8. Za revizijo poslovanja dosedanjega deželnega odbora se imenuje posebna revizijska in kontrolna komisija treh članov, ki ima neomejeno pravico, da pregleduje vse knjige in uradne spise brez izjeme. To pravico sme uporabljati komisija tudi po svojih izvedencih. Proti tej komisiji so odvezani vsi deželni uradniki in uslužbenci dolžnosti uradne molčečnosti.

V revizijsko in kontrolno komisijo so imenovani: dr. V. Gregorič, primarij in deželni poslanec v Ljubljani; Adolf Ribnikar, deželni poslanec v Ljubljani; Ivan Ogrin, svetnik trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

9. Glede začasnega vodstva in nadzorstva deželne uprave in deželnih naprav izven mej dosedanje vojvodine, Kranjske se izdajo naknadno posebni ukrepi.

10. Ta naredba stopi v moč z dnem razglasitve.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1918.

Predsednik: Pogačnik s. r.

## Slovenski uradni jezik.

Predsedstvo Narodnega sveta je sklenilo v svoji seji dne 28. oktobra 1918 javno potom časopisja pozvati vse javne urade, ki se nahajajo na Slovenskem, da uradujejo izključno v slovenskem ali srbohrvatskem jeziku. Slovenski in srbohrvatski jezik sta občevalna in poslovna jezika naših javnih uradov. Vsak urad je torej primoran, da posluje v jugoslovanskem jeziku in vsak se ga sme posluževati v vseh javnih uradih.

## Poziv civilnemu prebivalstvu.

Ker se med civilnim prebivalstvom skriva mnogo vojnih ubežnikov, katere Narodna obrana nujno potrebuje, bodo vojaške straže v kratkem ustavljale tudi vse sumljive osebe. Zato opozarjamo civiliste, ki so v vojnoobveznih letih in so nujno potrebni v svojih poklicih, da si dajo izstaviti tozadevne izkaznice. Ostali naj se dajo uvrstiti za Narodno stražo, od katere bodo dobili potrebne legitimacije.

## Naredbe poverjeništa za kmetijstvo:

### Živinozdravniško nadziranje konj.

Na vseh postajah za oddajo konj mora biti vedno navzočen uradni živinozdravnik, ki pregleduje živali posebno z ozirom na kužne bolezni, da se te ne razširijo po deželi. Kjer takih živinozdravnikov ni na razpolago, naj se



dotična oddajna komisija obrne na veterinarski oddelek kmetijskega oddelka Narodne vlade SHS v Ljubljani, Erjavčeva cesta, v posloplju prejšnje deželne vlade.

V Ljubljani, dne 11. novembra 1918.

\* \* \*

### Razglas glede oskrbe konj v nekaterih občinah.

V tistih občinah, kjer se je nakopičilo toliko konj, da bi utegnili poginiti, naj županstva po svoji najboljši volji in vesti skrbijo, da kmetovalci konje oskrbujejo tako ali tako in jih ohranijo žive, zakaj konji bodo že v nekaterih tednih velikansko narodno premoženje. Podpisano poverjetništvo se bo pozneje z župani dogovorilo glede obračuna.

V Ljubljani, dne 7. novembra 1918.

\* \* \*

### Vse mule naj se pošiljajo v Nušakovo vojašnico v Ljubljani

k ritmojstru Teuberju, ki je prevzel zbera tega vprežnega materiala za kraško ozemlje. To navodilo naj upoštevajo vsa poveljstva, ki imajo zbirališče konj.

\* \* \*

### Hlevi za konje.

Vsa županstva in zasebniki se prosijo, da nemudoma naznanijo Franu Krapežu, kavarnarju v Ljubljani, vse prazne večje hleve, ki bi jih bilo mogoče vporabiti za konje v slučaju slabega vremena. Tozadevne informacije so nujne, ker je zima pred durmi.

\* \* \*

### Smrkavi konji na Kranjskem.

Po neprevidnosti neke narodne straže je bil zajet med Logatcem in Preserjem večji transport smrkavih in smrkavosti sumljivih konj, ki je bil potem razpuščen. Vsled tega je nastopila velika nevarnost, da se ta strahovita konjska bolezen razširi. Vsak sumljiv slučaj naj se tedaj nemudoma naznani okrajnemu glavarstvu. Znamenja te boleznj so: močan smrkelj, trde medčeljustne žleze in ugnjide na kožni površini. Konjska smrkavost je tudi silno nevarna za ljudi.

\* \* \*

### Oddaja šviških krav in telic.

Na državni pristavi v Medvodah se oddajajo breje krave in telice izvirne rjave šviške pasme, ki so povečini ravnokar dospele iz Švice. Kdor si hoče nabaviti te prvovrstne krave, naj se takoj oglasi na označenih mestih, kjer si lahko izbere pripravno plemensko živino, dokler je bo še kaj na razpolago.

\* \* \*

### Promet s senom in slamo.

Določila za promet s senom in slamo ostanejo v polnem obsegu v veljavi tako nasproti občinam in posestnikom, katerim se je dajatev predpisala, kakortudi nasproti deželni poslovalnici za krmila v Ljubljani, ki ima prevzeti seno in slamo po svojih komisijonarjih. Seno in slama se imata uporabljati najprej za potrebe vojaštva in civilnih porabnikov. Cene ostanejo kakor dosedaj.

Območje poslovalnic za krmila v Ljubljani se je razširilo na vse ozemlje narodne vlade SHS v Ljubljani, torej tudi na slovenske okraje Spodnje Štajerske in Koroške ter na Primorje.

\* \* \*

### Zasega sena in Narodni obori po deželi.

Seno, ki ga imajo komisijonarji po deželi je last Narodne vlade SHS v Ljubljani in ne smejo Narodni odbori z njim samovoljno razpolagati. To pravico ima edinole Poslovalnica za krmila v Ljubljani, ki je v ta namen ustanovljena in je sedaj potrjena tudi od Narodne vlade SHS v Ljubljani.

\* \* \*

### Dvignjenje zasege in oddaje prediva.

Naredba prejšnje avstrijske vlade, ki se tiče zasege in oddaje prediva in s katero se omejuje uporabo za domačo potrebo, se stem razveljavi.

\* \* \*

### Dvignjenje zasege lanenega semena.

Naredba prejšnje avstrijske vlade, ki se tiče zasege lanenega semena in s katero se omejuje mletev in izdelavo lanenega olja, se stem razveljavi. Odslej je mletev lanu in drugega oljnega semena dovoljena.

\* \* \*

### Dvignjenje zasege surove ovčje volne.

Naredba prejšnje avstrijske vlade, ki se tiče zasege surove ovčje volne, je razveljavljena.

\* \* \*

### Zasega državnih posestev in gozdov.

Glede lastninskih pravic do posestev in gozdov prejšnje avstrijske vlade in verskega zaklada se tole odredi:

Na ozemlju, ki spada k državi SHS so obširna posestva in gozdi, ki so bila last prejšnje avstrijske države in verskega zaklada, so sedaj prešla v last, oziroma v upravo Narodne vlade SHS, oddelek za kmetijstvo.

Vse pravice in obveznosti glede teh posestev in gozdov so prešle na državo SHS.

Ta posestva in gozdovi so državna last, zato si ne sme nihče lastiti do njih kakih pravic, ki jih doslej ni imel.

Razen narodne vlade SHS, oddelek za kmetijstvo, v Ljubljani nima nihče pravice odstavljati od prejšnje vlade nastavljenih uradnikov in uslužbencev, ali nastavljeni nove, ter se na katerikoli način umešavati v uradne posle doslej nastavljenih uradnikov in uslužbencev.

Posebno je prepovedano vsako izkoriščanje teh gozdov v kolikor ni v skladu z dosedanjimi predpisi ali pravno-veljavnimi pogodbami.

Vsem organom, ki imajo nalogo skrbeti za javni blagor in varnost, se ukazuje, da podpirajo po svojih močeh in predpisih upravitelje državnih gozdnih posestev v njihovi službi.

Podrobna navodila o upravi državnih posestev in gozdov se pozneje izdajo.

Vsled nastalih razmer zastale mezde delavcev se bodo čimpreje izplačale.

\* \* \*

### Varstvo poljščine, gozdov, lova in ribolova.

Za varstvo poljščine, gozdov, lova in ribolova veljajo začasno vsi doslej veljavni zakoni, oziroma naredbe. Zato se prebivalstvo nujno pozivlje, da se strogo drži teh zakonov in naredb ter se pokori vsem onim oblastim, katerim je izročeno javno varstvo. Politične oblasti, občine,

orožništvo in člani narodne obrambe naj strogo pazijo na red in na varstvo zasebne in javne lastnine.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1918.

Poverjenik: **Prelat Andrej Kalan** /s. r.

## Naredbe poverjeništa za prehrano: Kmetovalci! Dajte hrano lačnim bratom!

Svetovna vojna s svojimi grozotami je za nas dojevana. Le kratek čas nas še loči od toli zaželjenega trajnega miru in reda. Kratka prehodna doba, ki je še pred nami, nalaga vsem jugoslovanskim državljanom posebne dolžnosti, ki jih bomo vsi radevolje izpolnjevali, za vedajoč se, da polagamo temelj svobodni in samostojni Jugoslaviji. Tudi Vi, naši vrli kmetovalci, ki ste vsikdar izpolnjevali svoje državljanske dolžnosti, boste tem rajši in navdušeno storili vse, kar od Vas zahtevata sedanji resni čas in skupni narodni blagor.

Stradajoči meščani, delavci in otroci Vas kličejo v tej resni uri na pomoč. Ne trpite, da bi Vaši sodržavljeni, ki ravno tako vsak deluje v svojem področju za skupni blagor, trpeli glad in težko pomanjkanje.

Delavec v tvornici, premogovniku, v pisarni, na železnici, naša narodna vojska, ter vsi drugi samostojni delavci, morajo dobiti svoj vsakdanji kruh, da ne omagajo pri delu za našo novo domovino.

Kmetovalci! Dajte, kolikor morete od svojih pridelkov, odtrgajte si od ust, da ne podleže Vaš brat vsled lakote in pomanjkanja v času, ko vsak ponosno in s srečo v srcu doživlja veličastno rojstvo nove lepše domovine.

Zaupniki žitnega zavoda v Ljubljani bodo prihodnje dni po deželi pobirali žito, sočivje in krompir za tiste državljane Jugoslavije, ki sami nimajo potrebnega živeža, in zagotovljeni bodite, da niti zrno ne pojde preko meje jugoslovanske države.

Kmetovalci! Pomagajte svojim trpečim bratom, odprite na široko srce in roke za svoje državljane, ter bodite uverjeni, da Vas bo narod za Vašo požrtvovalnost hvaležno blagoslovljal.

Uverjen sem, da ne bo kmetovalca, ki bi danes mogel ostati zakrknjenega srca. Bliža se nam lepši čas, le še malo je treba potrpljenja in požrtvovalnosti.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1918.

## Promet z živino.

Narodna vlada SHS v Ljubljani je sklenila, da ostanejo vsa dosedanja zakonita določila in dosedanja oblastveni ukazi glede prometa z živino v moči tudi še za naprej. Vnovčevalnico za živino in mast v Ljubljani je prevzela Narodna vlada SHS in bo ta delovala nadalje kot dosedaj, vsled česar ostanejo vsa določila in naloge »Vnovčevalnice za živino in mast« tudi odslej v moči. Vnovčevalnica za živino in mast obdrži torej monopol za nakup klavne živine in ima pravico predlagati tudi prisilne rekvizicije pri političnih oblastvih. Tudi glede plemenske živine ostanejo dosedanja določila v veljavi. Kdor bi se ne pokoril dosedanjim zakonom in oblastvenim ukazom, zadenejo ga iste kazenske posledice kot začasa prejšnje vlade.

Kmetovalci! Narodna vlada SHS v Ljubljani Vas pozivlja, da v teh težkih časih storite vse potrebno, da dobi »Vnovčevalnica« za ljudsko prehrano potrebno živino. Živino bodo določevali za oddajo zaupniki »Vnovčevalnice«,

in sicer na isti način, kot so jo določevali prej. Kmetovalci, oddajte zaupnikom »Vnovčevalnice za živino«, ki jo morete količkaj pogrešati. Ako se ne bi dobilo za civilno prebivalstvo dovolj klavne živine, bi utegnili nastati nemiri, kar bi bilo v splošno škodo in splošno nevarnost. Dobave živine za armado odpadejo, ter bo itak treba odslej manj živine oddajati, kot je bilo treba prej. Kar pa bo zahtevala »Vnovčevalnica« živine se mora brezpogojno oddati, ker bi se sicer morale vršiti neljubé rekvizicije po dosedanjem načinu. Narodna vlada SHS v Ljubljani upa, da ne bo potrebno izvrševati prisilnih rekvizicij, ter da bo ljudstvo samo uvidelo, da je treba ljudsko prehrano vzdržati. Vnovčevalnica bo storila kot dosedaj tudi naprej vse, da se živinoreja ohrani in tudi pospešuje ter da se ne bo jemala živina, ki je za pleme brezpogojno potrebna.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1918.

## Promet s sadjem in najvišje cene za sadje.

Vsi dosedanja ukazi in predpisi, ki uravnavajo promet s sadjem in določajo najvišje cene za sadje, se razveljavljajo.

Odslej je promet s sadjem prost.

Prepovedano je le izvažati sadje preko mej Jugoslavije,

## Prezemne cene za žito, fižol in krompir ter pošiljanje teh živil.

Žitni zavod v Ljubljani bo plačeval odslej kmetovalcem za oddano žito, fižol in krompir naslednje prevzemne cene za 1 kg:

pšenica . . . . .	K 1.—,
rž . . . . .	„ 1.—,
ječmen . . . . .	„ 1.—,
oves . . . . .	„ 1.—,
koruza . . . . .	„ 1.—,
ajda . . . . .	„ 1.—,
fižol . . . . .	„ 2.—,
krompir . . . . .	„ -60.

Te cene veljajo le za zdravo blago, ki se odda prostovoljno.

Za blago, ki se odvzame s silo, se zniža prevzemna cena na 50%.

Dosedanje prevoznice za pošiljanje žita, mlinskih izdelkov, sočivja in krompirja se razveljavljajo ter veljajo od sedaj naprej le prevoznice, ki jih izda žitni zavod v Ljubljani.

## Mlevske karte.

Od 7. novembra nadalje so odpravljene vse mlevske karte in je torej mletev žita v vseh mlinih dovoljena vsakemu v poljubni množini.

## Prepoved izvažanja živil in drugih gospodinskih potrebščin.

Narodna vlada SHS v Ljubljani zaukazuje:

§ 1. Izvažati živila in druge gospodinske potrebšchine preko mej Jugoslavije je prepovedano.

§ 2. Prestopke tega ukaza kaznujejo politične okrajne oblasti z globo do 5000 kron ali z zaporom do treh mesecev.

Zasežene reči zapadejo v prid državi.

§ 3. Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.



**Naredbe poverjenišтва za finance:****Poziv poverjenika za finance narodne vlade SHS v Ljubljani.**

Na stavljena vprašanja se pojasnjuje, da so stara plačilna sredstva, zlasti *bankovci* Avstro-ogrške banke v veljavi in naj se od vseh uradov sprejemajo. V polni meri je v veljavi od dr. Korošca izdani poziv, naj se vlaga denar v domače denarne zavode, ki naj ga dajo Narodni vladi na razpolaganje. Glavno plačilno mesto je deželnofinančno ravnateljstvo v Ljubljani. *Izplačevanje kupona, obresti vojnega posojila je ustaviti.* Papirji vojnega posojila naj se ne sprejemajo v plačilo davkov. Ker so tuje banke vsled lastne ozkosrčnosti deloma umaknile svoj denar z našega denarnega trga, je za vsakogar koristno, da svoj denar spravi v promet, oziroma ga naloži, ker bo vsled velike porabe plačilnih sredstev sedaj na vrednosti pridobil. *Podpore rodbinam upoklicanih* naj se le v upravičenih slučajih izplačujejo. Za prebitke javnih blagajn, naj se do domneve lastne potrebe upoštevajo domači varni denarni zavodi, presežki gotovine naj se pošljejo deželnemu finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani. Pri izplačevanju je potrebna največja natančnost in varčnost. Korist države veleva, da se plačilna sredstva brez potrebe ne izvažujejo.

\* \* \*

**Kuhanje žganja za domačo potrebo.**

Kuhanje žganja za domačo potrebo iz že namočenega sadja je za naprej dovoljeno brez posebnega oblastvenega dovoljenja.

Prejšnje naredbe glede obdavčenja žganjekuhe ostanejo v veljavi še nadalje. Torej kuhanje žganja je dovoljeno proti pravilni prijavi pri pristojnem davčnem uradu in proti plačilu narejnine. Licenčna pristojbina odpade in pridelano žganje je na razpolago producentu.

Poverjenik: **Dr. Vekoslav Kukovec** s. r.

**Naredba poverjenišтва za pravosodje:****Plačevanje davkov.**

Narodna vlada SHS v Ljubljani opozarja vse državljane svobodne Slovenije na njih dolžnost, *da redno in vestno plačujejo svoje davke* pri davčnih uradih. Le na ta način, če bo vsakdo brez izjeme storil svojo dolžnost do skrajne sile, bo mogoče čimpreje priti do mirnih in rednih razmer, ki bodo v srečo in blagostanje ljudstva in svobodne domovine.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1918.

Poverjenik: **Dr. VI. Ravnihar** s. r.

**Naredba poverjenišтва za promet:****Poštarne naredbe.**

1. Poštni uradi pošiljajo denar (dnevne odprave) na naslov blagajne ljubljanske glavne pošte, večji uradi pa na finančno ravnateljstvo v Ljubljani.

2. Denarne pošiljatve (v gotovini) in blagovne pošiljatve v kraje izven jugoslovanskih dežel so zabranjene.

3. Odprava transito-zavitkov v kraje izven jugoslovanskih mej je do preklica ustavljena.

4. Pošiljatve na vojno pošto je sistirati in vrniti odpošiljateljem.

5. Priporočene pisemske pošiljatve v kraje izven Jugoslavije se začasno odpravijo.

6. Privatne brzjavke in telefonski pogovori v kraje izven Jugoslavije so začasno zabranjene.

7. Poštna uprava naj pospešuje medsebojne občevalne zveze med vsemi novoustanovljenimi lokalnimi in centralnimi organi narodne vlade.

**Pisma se morajo oddajati odprta.**

Opozarjamo na sklep Narodne vlade SHS z dne 6. novembra, da se morajo do preklica oddajati vsa pisma le odprta in morajo nositi naslov odpošiljalcev, sicer se ne bodo ekspedirala.

*Poštni zavitki* se začasno ne sprejemajo, izvzemši uradne spise in časopisje.

**Naredbe poverjenišтва za zdravstvo:****Varstvo proti nalezljivim boleznim.**

O priliki povratka čet s fronte grozi nevarnost, da se med prebivalstvo занesejo nalezljive bolezni. Zaraditega se zaukaže, da se ima vsak vojak in sploh vsak pripadnik armade podvreči natančni zdravniški preiskavi. Vojaki, ki so še v zvezi svojih kadrov, se imajo preiskati pri teh in šele pustiti domov, ko se izkaže, da so zdravi in prosti nalezljivih boleznim. Zdravnik ima na vojaški odpustnici lastnoročno potrditi, da je dotičnika preiskal in da ni našel nikake nalezljive bolezni.

Glede vojakov, ki so že odšli domov, pa imajo županstva ukreniti, da se pri bližnjem okrožnem ali okrajnem zdravniku nemudoma podvržejo zdravniški preiskavi, ki se ima ravno tako potrditi na vojaških dokumentih.

Za nalezljivimi boleznimi obolele, najsi bodo še doma, je takoj oddati v pristojno bolnišnico za toliko časa, da ozdravijo, oziroma, da ne morejo več prenesti bolezni.

Pomožne ženske moči, ki so bile zaposlene pri armadi, se imajo istotako podvreči zdravniški preiskavi, ker bi se sicer ne smele sprejeti v nobeno službo. Vsem tem vojaškim uradnicam in uslužbenkam se torej naroča, da se pri zdravniku svojega zaupanja podvržejo preiskavi in dajo istaviti zdravniško spričevalo.

\* \* \*

**Pokopavanje vojaških mrtličev.**

Ob vračanju vojaških transportov s fronte, se dogaja, da polagajo med vožnjo zamrle ranjence in bolnike ter ponesrečene ranjence in bolnike ter ponesrečene vojake kar na posameznih štacijah, da celo na prosti progi z železniških vozov. Ne le, da nam človečanstvo veleva, dostojno postopati s takimi mrtveci, treba je tudi posebne pažnje, da se ne razpasejo nalezljive bolezni. Vsem občinam se torej naroča, da nemudoma v lastnem delokrogu tozadevno vse potrebno ukrenejo. Mrliče je takoj prenesti v mrtvaš-

nico ali v drug prostor, ki se za to določi. Poskrbeti je, da mrliški ogledniki take mrtvece nemudoma ogledajo, po možnosti doženejo njih identiteto ter njih imena s predpisanimi oglednimi listi naznanijo župniškemu uradom. Vse dokumente in vrednostne predmete, ki se najdejo pri mrtvecih, ima shraniti županstvo. Če je pa upravičen sum, da se je zgodilo kako zločinstvo, ima se o slučaju obvestiti tudi pristojno okrajno sodišče. Sicer naj se pa taki mrtveci po ogledu kakor hitro mogoče pokopljejo.

Ljubljana, dne 9. novembra 1918.

Poverjenik: Dr. Breceij s. r.

## Naredba poverjenišva za javna dela in obrt:

### Demobilizacijsko blago.

Razno demobilizacijsko blago, ki leži po deželi v skladiščih ali posamezno in ki ga je vojaštvo opustilo ali je bilo zaplenjeno, naj oskrbujejo nadalje dotične uradne osebe, katerim je bilo dosedaj poverjeno oskrbovanje.

Vojaški oskrbniki pa morajo takoj brzovjavno podati Narodni vladi v Ljubljani svojo udanostno izjavo; če tega ne store, imajo županstva na svojo odgovornost skrbeti za varno shranitev tega materiala, ki ga morajo po potrebi tudi zastražiti. O prevzetem materialu imajo sestaviti vsakokrat protokolaren izkaz, čigar prepis morajo poslati Narodni vladi SHS v Ljubljani, poverjeništvu za javna dela in obrt.

Pokvarljivo blago naj se takoj razproda. Prejeti denar naj se natančno izkaže ter pošlje finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1918.

Poverjenik: Inž. VI. Remec s. r.

## Naredba poverjenišva za socialno skrbstvo:

### Naredba poverjenišva za socialno skrbstvo.

Vse stvari skrbstva za vojne poškodovance, kolikor spadajo v področje tega poverjenišva, so poverjene ravnatelju državne šole *Ivanu Šubicu*.

V Ljubljani, dne 9. novembra 1918.

Povejenik: Anton Kristan s. r.

## VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne tiskne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojnina-

skomu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

**Vprašanje 145.** Moj brat je pred leti podedoval posestvo z nalogo, da nam bratom, ko bomo polnoletni, izplača vsakemu po 2000 K dote. Lansko leto je meni, kot polnoletnemu, izročil omenjeno svoto. Ker je splošno mnenje, da izgubi sedanjí papirnati denar po vojni veliko na svoji vrednosti, bom imel jaz dosti manjšo dedščino kot bratje, ki jim bo dedščina izplačana šele po vojni. Ali morem zaradi nižje vrednosti sedanjega papirnatega denarja zahtevati od brata primerno večjo dedščino, ali pa, da mi isto izplača šele po vojni v tedanjí denarni vrednosti? (E. B. v L.)

**Odgovor:** Na podlagi razprav, ki so jih prinesli v zadnji dobi časopisi glede vrednosti papirnatega denarja po vojni, se domneva, da se bodo tedaj plačevali dolgovi (med take se štejejo tudi dedščine) v isti vrednosti, ki jo bo takrat imel današnji papirnati denar. Po tem mnenju bi na pr. Vaši bratje dobili po vojni 2000 K v današnjem papirnatem denarju, ali pa vrednost te svote v tedaj veljavnih enotah. Na ta način bo vrednost od Vas prejete dedščine ravno tako visoka, kot vrednost dedščine pozneje izplačanih bratov. To mnenje smo Vam razložili, kakor se pač dandanes misli v nekaterih krogih. Jeli to pravilno ali ne, tega Vam ne moremo jamčiti. Sicer pa vrednost papirnatega denarja najbrže ne bo padla tako nizko, kakor se splošno domneva. Ker Vam je bila zakonito predpisana dedščina izplačana že lansko leto, je stem brat izpolnil vse predpise in dolžnosti, ki jih je imel napram Vam in Vi nimate nikakih daljših zahtev več do njega. T.

**Vprašanje 146.** Ali je za kisanje zelja in repe mogoče rabiti razen hrastovih kadi tudi borove in smrekove, oziroma posodo iz cementa ali betona? (P. M. v C.)

**Odgovor:** Pri sedanjem pomanjkanju hrastovega lesa lahko uporabljate za kisanje zelja in repe tudi manj trpežne smrekove in borove kadi. Cementna posoda se za navedeno svrho do sedaj še ni uporabljala, zato nimamo v tem oziru še nikakih izkušenj. Ker so se ameriški cementni stolpi (sila) na veleposestvih, za konserviranje vodene krme, kakor pesnih, repnih in koruznih listov in drugih podobnih odpadkov, dobro obnesli, upamo, da bo uporaba cementne posode tudi za kisanje zelja in repe umestna. T.

**Vprašanje 147.** Kako pridelujemo seme zelja in ohrovta? (J. M. v P.)

**Odgovor:** Seme zelja in ohrovta pridelujemo na sledeči način: Semena navedenih rastlin sejemo v grede koncem maja ali v začetku junija. V juliju se rastline presade na razdaljo 40 cm, nakar jih moramo redno okopavati. V oktobru se težke, lepe in zdrave glave izkopljejo s primerno kepo zemlje vred in shranijo čez zimo v kleti v suhem pesku. Glave se spomladi (v aprilu) zasade na po vetru zavarovanem prostoru, kjer se ni bati, da bi se bodoče cvetje skrižilo s cvetnim prahom drugih vrst zelja, oziroma ohrovta. Da se križanje teh rastlin prepreči, se posamezne vrste zelja ali ohrovta sade najmanj 250 m v razdalji ena od druge. Iz glav izraste cvetno steblo, na katerem se v juliju razvije stročje. Ker se posebno pri zelju zgodi, da zaradi trdosti glav ne more prodreti cvetno steblo nakopičeno listje, zato je v tem slučaju potrebno glave križem prerezati z ostrim nožem in stem omogočiti cvetni kali, da lahko prodre na dan. Ko postane v juliju stročje rjavo, se steblo s stročjem vred odreže in previdno spravi, da seme ne izpade, nakar se po osušenju stročja seme izlušči in razloži v tenki vrsti na suhem prostoru. Z 24—40 rastlin dobimo 1 kg semena. T.





# KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo  
Slovenske kmetijske družbe.**

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.  
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 80 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/8 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah, založba Slovenske kmetijske družbe.  
Tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg številka 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1918. Letnik XXXV.

## Tržna poročila.

Naredba 68. poverjeništvu za prehrano.

Za žitni zavod v Ljubljani se določajo naslednje oddajne cene:

za 1 kg krušne moke	K 1.50,
za 1 " vseh drugih mlinških izdelkov (kakor kaše in ječmenja)	" 2.—,
za 1 " otrobov	" 1.50,
za 1 " fižola	" 2.50,
za 1 " krompirja	" 0.60.

Pri nadrobni prodaji se smejo zaračunavati pribitki do 10 odstotkov.

V Ljubljani, dne 7. nov. 1918.

Naredba 43. poverjeništvu za prehrano.

Žitni zavod v Ljubljani bo plačeval odslej kmetovalcem za oddano žito, fižol in krompir naslednje prevzemne cene za en kilogram:

pšenica	K 1.—,
rž	" 1.—,
ječmen	" 1.—,
oves	" 1.—,
koruza	" 1.—,
ajda	" 1.—,
fižol	" 2.—,
krompir	" 0.60.

Te cene veljajo le za zdravo blago, ki se odda prostovoljno. Za blago, ki se odvzame s silo, se zniža prevzemna cena za 50 %.

Dosedanje prevoznice za pošiljanje žita, mlinških izdelkov, sočivja in krompirja se razveljavljajo; odslej veljajo le prevoznice, ki jih bo izdajal žitni zavod v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1918.

Dr. Tavčar s. r.

## ! Sadna drevesca !

Jabolk, hrušek in češpelj najplemenitejših vrst, odda za jesensko sajenje (73)

## Graščina Mokrice

pošta Jesenice ob Savi na Dolenjskem žel. postaja Brežice ob Savi na Štajerskem.

Prodajam štriletno kobilu, gepelj, stiskalnico, kolesej brez strehe. Zamenjam kravo za enoletno kobilu Franc Sodja. Ribno pri Bledu. 186

Konja rdeče dlake, tri leta starega, dve žrebeti (konj in kobilica) ima na prodaj, Matija Kontelj, Landol, pošta Hraše pri Postojni. Cena po dogovoru. 187

Lepo kobilu 4 leta staro visoko 70 cm črez pas 93 cm in dve mladi kozli ima na naprodaj za ceno po dogovoru. J. Store, Kupljenik št. 6 p. Boh-Bela. 188

## Zobotrebce

kupuje

po najvišjih cenah!

## Peter Kozina & Co.

Ljubljana Breg 20.

Kotle-brzoparilnike, kotle za žganjekeho, stiskalnice za vino in sadje, sesalke za vino in gumijeve cevi, štedilnike, železne peči, okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje, mizarje, kleparje, žico, pocinkano mrežo za ograje, samokolnice, železne ročne blagajne, verige za živino, kuhinjske tehtnice, kuhinjsko orodje in drugo železnino dobavlja (69)

## A. Sušnik

trgovec v Ljubljani,  
Založka cesta 7.

Risa izvrstnega starega imam 300 litrov na prodaj po 2 K. 50 v liter na domu. Kupec mora posodo seboj pripeljati. Frančiška Baland, posestnica St. Neža p. Tržič. 185

## Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Kupim vsako množino medu in čebelnega voska. Franc Vokač, Ljubljana, Šelenburgova ul. 5. 125

Bencin-motorje z novodobnim parnim hla-dilom s 3 ali 5 konjsk. moči, stalne ali prevozne, zelo priprosti in zanesljivi, najpripravnější za kmetijstvo in obrtnike, pošlje v približno 2 mesecih, ter posreduje vse druge potrebnice in kmetijske stroje, kakor mlatilnice, parilne kotlje za živinsko krmo ali pa za žganjekuho, gnojniščne sesalke itd. ter izdeluje domače mline z jeklenimi ali umetnimi kamni na roko ali drugo silo, vse po mogoče zmerni ceni Josip Božič, p. Grafenstein, Koroško. 158

Stare konjske in govedne naprege kupuje, popravlja in prodaja Fran Supančič, trg Lamberg, pošta Podplat na Štajerskem. — Nova sedlarska dela izvršuje po naročilu. 144

Divje kostanje nekajletno drevje za nasaditev, prodaja po zmerni ceni upravljelstvo Kendove graščine na Bledu. 177

Več kosov domačega platna je naprodaj, zamenja se tudi za mast, špeh ali maslo, v Ljubljani, Poljanska cesta, številka 35. 180

Dobro ohranjen acetilenski aparat za 12 luči ima naprodaj Jakob Kuntelj, v Gorjah. Cena po dogovoru. 181

Zamenjam zimsko rž za semensko pšenico. Ponudbe na Jerica De kleva Postojna. 182

Kotle za žganje kuhati, železne, znotraj in dvemi cevmi, dobavi po pošti L. Fürsager Radovljica, Gorenjsko. 183

Novo črno brinje se dobi pri Iv. Knezu v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 3. 184

Kobilu sedem mesecev staro ima naprodaj Mana Hubad, Povodje, pošta Vodice. Cena po dogovoru. 190

## DRUŽBENE VESTI.

Vse tukaj navedene kmetijske potrebščine se načelno ne pošiljajo posameznikom, ampak le skupno na naslov podružnic kmetijske družbe ali drugih [kmetijskih korporacij, ki naj v svojem okolišju nabirajo posamezne naročitve ter potem pri družbi skupno naročijo. Tako se delo zenostavi in udje pridejo mnogo ceneje do teh potrebščin. Le za kraje, kjer ni nobene primerne skupne organizacije, se bodo upoštevale naročitve posameznikov. Naročitve se z ozirom na sedanje razmere izvršijo seveda le proti predplačilu ali povzetju. Blago potuje na naročnikovo nevarnost.

Vse prejemnike ozimne pšenice prosi družba, da jej vreče takoj vrnejo, sicer ne bodo dobili ječmena ali spomladi jare pšenice. To pa seveda ne velja za one prejemnike, ki so pšenico prejeli sicer v družbenih vrečah a so poslali svoje vreče v zameno.

\* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 6. z dne 31. marca 1915. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K,  $\frac{1}{2}$  kg za K 9:50,  $\frac{1}{4}$  kg za K 5:50,  $\frac{1}{8}$  kg za K 3:—, 50 g za K 1:60.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Brusni kamni, navadni po K 1.— komad.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih . . . . . po 2—4 ne polne žlice  
pri govedih . . . . . „ 2—6 „ „ „  
pri kozah, ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K. Kmetijska družba sama nima še izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbela tudi to sredstvo svojim članom.

Fenoltaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

## Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

(5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4  $\frac{1}{4}$  %

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštno položnico. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljšje.

Poštna hranilnica račun št. 628.408.  
Telefon št. 185.



Ustanovljena 1882.

## Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavezo

v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4  $\frac{1}{4}$  % (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čezovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 23,000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1,000.000 kron.



Galun po K 240 — sto *kg*. Polovico modre galice si vinogradniki lahko prihranijo, če k galici za napravo škropivne zmesi vzamejo galun ali žveplenokislo glino. Kolikor dodajo teh snovi, toliko manj drage galice jim je treba, dokazano pa je, da se lahko brez škode za učinkovitost škropiva porabi do polovice galuna ali gline k ostali polovici modre galice. Apna pa je toliko vzeti, kakor navadno. Škropiva, ki je tako prirejeno, tudi dež ne odpere tako hitro iz listja, vsled česar družba vsem vinogradnikom nakup galuna in gline poleg galice vselej prav toplo priporoči.

Gnojilno apno. Vsled nastalih transportnih razmer bržda, naročniki zaenkrat še ne bodo dobili zanje iz Nižje-Avstrijskega naročenega gnojilnega apna.

Insektoform, pripomoček proti konjskim garjam se naročuje v ročkah po 3  $\frac{1}{2}$  litre vsebine, ki stane 25 K in zadostuje za ozdravljenje enega garjavega konja. En del tega zdravila se zmeša z dvema deli vode. S to mešanico se vsak drugi dan umije garjava žival po celem telesu s pomočjo kake cunje, gobe ali krtače in se jo nato pokrije z mehko odejo. Ne sme se pa s tekočino močno ribati po koži. Tako umivanje se ponavlja šest- do osemkrat, četudi izgleda žival že prej zdrava. V posebno težkih slučajih z močno krastavo kožo se priporoča tri dni pred začetkom zdravljenja namazati krastava mesta z vazelino in po možnosti tudi med prvimi tremi umivanji z insektoformom oprati vsak drugi dan garjavca z lahko raztopino sode in mila. Pozimi naj se konji pred zdravljenjem ostrižejo. Ko je žival okrevala, naj se temeljito razkužijo jasi, pregraje, posoda, oprava, odeje, obleka hlevskega osovja in posebno hlevska tla z insektoformom. Zdravi konji, ki jih moramo postaviti v okužene hleve, naj se z večkratnim umivanjem z insektoformom obvarujejo pred okuženjem. Insektoform je ravno tako dober pripomoček proti garjam pri žrebetih, govedih, kozah in ovcah. Vendar se nujno priporoča ob zdravljenju z istim po možnosti vprašati tudi živinozdravnika za nasvet. Natančneje se lahko pouči vsak ud kmetijske družbe v spisu, ki je izšel v 15. številki »Kmetovalca« l. 1918. na strani 114.

Kalijeva sol, 22 %, po K 26 — sto *kg* z vrečami vred. Vreče se ne vzamejo nazaj. Kdor pošlje svoje vreče, dobi kal. sol po K 18 — sto *kg*.

Klajno apno po K 160 — sto *kg* z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic za največ 100 *kg*.

Kolomaža je družba v galicijski tvornici šicer naprej plačala in si je izposlovala prevoznega dovoljenja. Vendar pa z ozirom na tačasne razmere ni misliti, da bi nam to blago sedaj v kratkem došlo. Naročitve podružnic ostanejo zaenkrat zapisane.

Mlečne cevi iz kosti, št. 3561 po K 140.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 140 *kg*. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29 —, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Rastlinski motvoz iz sitja (bičja) je najboljša naravno nadomestilo za rafijo in ima mnogo prednosti napram papirnatim nadomestilom, ker tudi v dežju ne popušča. *kg* stane 24 kron. Priporočati je podružnicam v vinorodnih krajih skupno naročitev celega ovoja za 25 *kg*, ker družba manjših množin posameznikom ne odda.

Sušilnice »Focus«. Družba je te sušilnice svoječasno naročila za ude, ki so se z ozirom na tozadevni spis v »Kmetovalcu« zglasili. Sedaj je tvornica naročitve večinoma po povzetju izvršila, vendar pa je morala ceno z ozirom na podražitev železnega in lesenega materiala in delavskih moči zvišati. Družba je seveda posredovala čisto brez lastnega dobička in zato prosí, da naj naročniki pošiljatve brez pritožb prevzamejo, če jim v sedanjih razmerah sploh doidejo. Izvirne račune tvornice odstopi družba vsakemu odjemalcu posebej.

¶ Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24 — *kg*.

Tobačni prah je zopet došel in stane *kg* 60 vin. z ovojem vred. Kdor ga želi v jutasti vreči, mora vrečo sam poslati.

Travno seme, mešanico K 8 — *kg*.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 *gr* po K 12 — *kg*.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro odstrani.

Uspulum je sredstvo za namakanje žita, da se z njim uničijo trosi snetjavosti, ki se nahajajo na vrhu zrnja, kakortudi druge škodljive glive, ki povzročajo razne bolezni na žitu. — Kdor se hoče natančneje poučiti o uporabi tega sredstva in sploh o uničevanju sneti in drugih takih boleznih na žitu in stročnini, naj si pri kmetijski družbi naroči za 10 v Gospodarsko navodilo št. 57. o »Snetjavosti pri žitu«. — Uspulum je barvasti prah, ki se v vodi hitro raztopi in se dobiva pri kmetijski družbi v škatljicah po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 360.

Živinska kamnita sol bo podružnicam, ki pridejo same v Ljubljano ponjo, v kratkem na razpolaganje.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro gallico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

**Drogerija ANTON RANC**

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☎

**! Samo !**

za  
**eno krono**

pošilja

Slov. kmet. družba

:: kranjska ::

ilustrirano knjižico

„Izrejevanje

:: matic“ ::

ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju.

**Slovenski kmetovalci!**

Vojna je za nas srečno končana, dobili smo svojo lastno, samostojno in neodvisno Jugoslovansko državo. Če bo imela naša država dobre ali slabe zakone, je odvisno od nas, sami jih bomo delali. Čakajo nas torej ogromne naloge, katerim bomo kos le, če se strnemo vsi — prav vsi v svojo stanovsko organizacijo. **Dolžnost kmetovalcev vseh slovenskih pokrajin je, da vstopijo vsi k Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani!**

# Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja 10

## „GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad

po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
6. Rak na sadnem drevju.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
9. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Kako se pripravljata dober vinski kis.
13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
14. Kako se pravilno ravna z vinsko posodo.
18. Krmljenje z oljnim tropinami.
20. Čiščenje in precejanje vina.
21. Bradavice pri domačih živalih.
23. Kisli črvicek.
24. Zeleno ali suho cepljenje trt.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
62. Naprava petliota ali domače pi-jace.
29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
31. Kaj je opok in kako se pravilno ravna z opokom novorojenih živali.
32. Zavrelka.
34. Trtna plesnoba.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
39. Mazanje trt z zeleno galico.
41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev.
42. Kržljivost ali okrnjenost trt.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
48. Kožni izpuščaji pri prasičih.
51. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
55. Konserviranje sadja brez sladkorja.
56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavoost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranijo.
59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
61. Kdo se naj še zglašuje za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
64. Apneni dušik, najboljša sredstva dušičnata gnojilo.
65. Kako pripravljamo domači kvas (krafjace, drože)?

# Viničar

(78) se išče

za dobro trajno službo na Dolenjskem. Sposoben naj bo za umno obdelovanje vinograda. Viničar zdrav z ženo ali dorastlimi otroci, ki bi pomagali v vinogradu, imajo prednost. Poleg dobre plače in stanovanja dobi po dogovoru še druge udobnosti. Ponudbe z natančno navedbo služb in izpričevalov sprejema

**A. Sušnik,**  
Ljubljana,  
Zaloška cesta 21.

# Mrjasca

8 mesecev starega, Höschove pasme, okoli Božiča že dobrega za skok, zamenja za drugega mrjasca, te vrste, ali Suffolške ali Worskirške pasme.

Oskrbništvo Mokrice  
(77) pošta  
Jesenice ob Savi,  
Dolenjsko.

# (6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA

## KRANJSKA

Je izdala in prodaja naslednje knjige:

- | Zvezek   |   | Cena K |
|--|---|--------|
| 2.   | Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu   | —30    |
| 3.   | Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini                             | —20    |
| 5.   | M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa   | 1-50   |
| 8.   | Boh. Skalický: Sljenje ali káljenje ameriških ključev                                   | —30    |
| 10.  | B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem  | —70    |
| 11.  | Gustav Pirc: Poglavje o govedoreh na Kranjskem  | —30    |
| 12.  | Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický) | —50    |
| 13.  | O sestavljanju in setvi travnih mešanč. (Weinzierl-Turk)                                | 1—     |
| 14.  | A. Šivic: Poljudno navodilo za merjenje lesa  | 1-50   |
| 15.  | Steuert-Jamnik: Soseda Razumnika konjereja  | 1—     |
| Dr. O. Pirkmaier:                                | Vprašanje naše prehrane   | 2—     |
| 48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad. |   |        |

## Največja slovenska hranilnica: MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::  
je imela koncem l. 1917 vlog . K 66,800.000.—, hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—, rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000.—. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4 % (1)

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in postopja na Kranjskem proti 5 %, izven Kranjske pa proti 5 1/2 %, obrestim in proti najmanj 1 %, oziroma 2/4 % odplačevanju na dolg. V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite! Lesotrzci! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjigi proti predplačilu za ude c. kr. kmet. družbe K K 1-50.

J. Komatič,

prodajalec strojev Ljubljana,

Gradišče šte. 11

prilporeča dobro znano tovarno (50)

**WELSIA**

ki izdeluje izvrstne brzoparilnike vseh velikosti in uporabne obremen za kuhanje žganja.

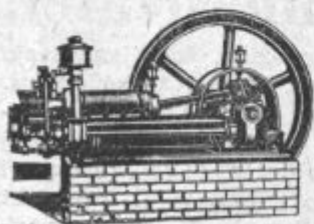
Prilporečam tudi žitočistilnike (pakelne)

na 6, 8, 9 in 12 mrež.

Sprejemam naročila na slamozne nože. Cene po dogovoru.

## Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)



Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSIA“.

## Polhove kože

kože od krtov, dihurjev in hrčkov

kupi po najvišjih cenah (61)

## D. Kölner

krznarstvo in trgovina s kožuhovino

(Lipso) Leipzig, Brühl 47.

Pošiljatve prosim po pošti v zavetkih po 5 kg, nakar sledi denar takoj po prejemu.